

S3 – “Smart Specialisation” STRATEGIJE

Kako početi sa RIS3 KLJUČEM

wbc-inco.net

Co-ordination of Research Policies
with the Western Balkan Countries

BMWF^a

Austrian Federal Ministry of Science
and Research

RIS3 Ključ za samoocenjivanje razvio je institut „Joanneum Research“ iz Graca u saradnji i uz finansiranje od strane BMWF-a, u kontekstu projekta „Izrada i sprovođenje strategija pametne specijalizacije“ (2011-2012) koji je pokrenula Radna Grupa za politiku inovacija i tehnologija (TIP) Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD). Autori ovom prilikom žele da se zahvale Evropskoj Komisiji, OECD i našim međunarodnim stručnim partnerima iz sve tri dimenzije trostrukog heliksa – vladi, kompanijama i akademskoj zajednici – na njihovim dragocnim komentarima i povratnim informacijama. RIS3 KLJUČ je namenjen praktičnoj upotrebi. Za verzije ovog teksta na drugim jezicima ili ukoliko želite da RIS3 KLJUČ prevedete za lokalne potrebe, molimo da se obratite autorima.

Beč i Grac, jun 2012. godine

Kontakt osobe:

Armin Mahr, Austrijsko Savezno ministarstvo za nauku i istraživanja standort@bmwf.gv.at

Kristijan Hartmann, Joanneum Research, Grac christian.hartmann@joanneum.at

Translated by WORLDWIDE Translations

S3 – “Smart Specialisation” STRATEGIJE

Kako početi sa RIS3 KLJUČEM

1. Kako početi

1.1 Šta je Smart Specialisation (pametna specijalizacija)?

Koncept “smart specialisation” se može definisati kao „preduzetnički proces otkrivanja i utvrđivanja gde to neki region može imati koristi od specijalizacije u određenoj oblasti nauke i tehnologije“. Evropska Komisija je predložila da razvoj strategija pametne specijalizacije treba da ima za cilj koncentraciju resursa na najperspektivnije oblasti komparativnih prednosti regiona tj. na klasterima, postojećim sektorima i međusektorskim aktivnostima, eko-inovacijama, tržištima visoke dodatne vrednosti ili određenim oblastima istraživanja. Stoga, koncept iziskuje usredsređivanje na resurse, konkurentne prednosti i okupljanje regionalnih nosilaca interesa i resursa oko zdrave vizije za budućnost.

1.2 Šta je RIS3 strategija?

RIS3 strategija sprovodi koncept “smart specialisation” u praksi. Kao što RIS3 Vodič (<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu>) naglašava, osmišljavanje istraživačke i inovativne strategije za pametnu specijalizaciju – RIS3 – počinje sa usvajanjem zajedničke vizije o preobražaju regionalne privrede u onu koja će biti konkurentnija i održivija na duže staze. Suština ovog procesa osmišljavanja leži u definisanju prioriteta za ekonomski razvoj utemeljen na znanju, a to su prioriteti utvrđeni na osnovu jedinstvenih kapaciteta i potencijala regiona.

1.3 Kako vam RIS3 KLJUČ za samoocenjivanje može pomoći u izradi RIS3 strategije?

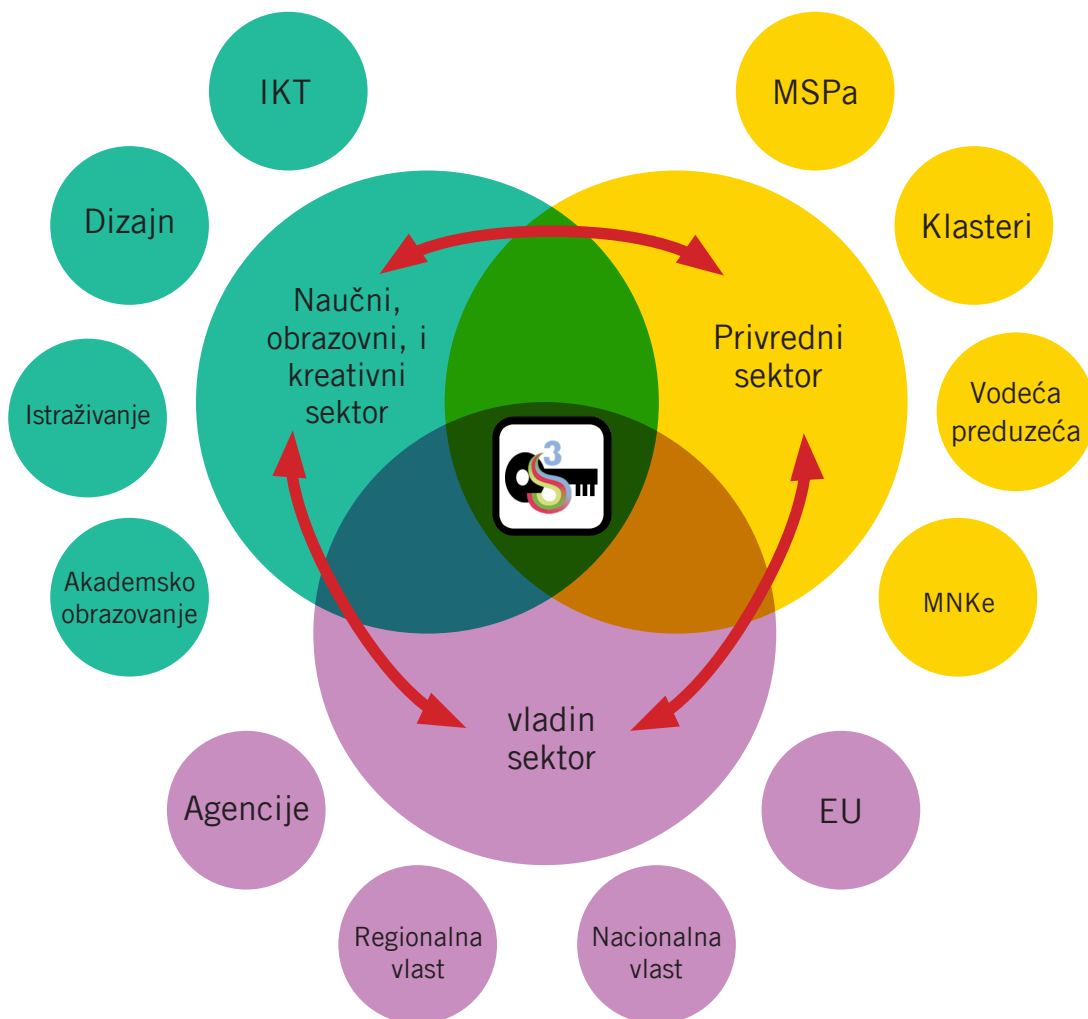
RIS3 KLJUČ je dobro utemeljen alat i jednostavan za korišćenje u svrhu ostvarivanja ideje pametne specijalizacije regiona i za pokretanje regionalnih nosilaca interesa da učestvuju u tom strateškom procesu. Ovaj alat pomaže regionima da pristupe izradi RIS3 strategija tako što podstiče komunikaciju i omogućava brzu inicijalnu procenu njihovog stanja i potencijala koji su potrebni za izradu SWOT

analize na način opisan u RIS3 Vodiču Evropske Komisije. On nudi četiri skupa komplementarnih pitanja koja se bave svim relevantnim elementima regiona koji je spreman i voljan da započne ili unapredi proces razvoja RIS3 strategije. U skladu s tim, može se izvršiti procena sledećih elemenata: preduzetničkog sektora, naučnog /obrazovnog i kreativnog sektora, vladinog sektora i regionalnog sistema inovacija u celini – koji pokriva sve interakcije između ostala tri sektora.

RIS3 KLJUČ za samoocenjivanje će pomoći vašem regionu da se pripremi za buduće korake na putu pametne specijalizacije tako što će:

- identifikovati postojeće snage i potencijale za buduće napore u razvoju,
- uočavati preostale praznine i uska grla u regionalnom sistemu inovacija,
- mobilisati nadležne institucije i činioce da se uključe u proces razvoja RIS3 strategije,
- i
- definisati moguće početne tačke za vaš proces razvoja RIS3 strategije.

1.4 Ko treba da koristi RIS3 KLJUČ za samoocenjivanje?

RIS3 proces je pametan proces jer mobilizuje čitav trostruki heliks regionalnog sistema inovacija. RIS3 KLJUČ stoga poziva sve tri vodeće grupe da se svaka pojedinačno usredsredi na kompetencije i interese i da snosi deo odgovornosti za regionalni razvoj. Kreatori regionalne politike bi trebalo da pokrenu neformalni proces ocenjivanja i pozovu predstavnike odabranih vodećih preduzeća i institucija da odgovore na pitanja i podnesu izveštaj o svojim rezultatima. Njihova saradnja je od kritičnog značaja za identifikaciju ograničenog skupa regionalnih specijalizacija i za razvoj zajedničke (a otuda i pametne) vizije i prioriteta:

- Vodeća regionalna preduzeća i preduzetnici: Vodeći učesnici industrijske proizvodnje, skriveni šampioni i ključni preduzetnički inovatori poseduju stručnost u pogledu tržišnog potencijala novih ideja, tehnologije i znanja i o privrednoj bazi koja je već prisutna u regionu. Radi se o njihovom „preduzetničkom otkrivanju“ perspektivnih oblasti, uz unakrsnu proveru sa naučnim sektorom. Pošto se pametna specijalizacija bavi preduzećima kao pokretačima inovacija, oni su pozvani da ponude svoj uvid i podele svoje viđenje budućeg regionalnog sistema inovacija.
- Kreatori i izvršitelji regionalne politike: Članovi regionalnih vlada i posredničke institucije se pozivaju da organizuju prvo samoocenjivanje, da procene upravljački sektor u svom regionu, da usklade stručnost i interese te dve grupe i da pripreme političku odluku u vezi sa RIS3 strategijom. Ona bi trebalo da uključi sva relevantna državna ministarstva (privredu, istraživanje, obrazovanje, finansije itd.).
- Vodeće regionalne institucije: Predstavnici regionalnog naučnog, obrazovnog i kreativnog sektora tj. univerziteta, organizacije za istraživanje i tehnologiju ili centri za inovacije i dizajn koncentrišu svoju stručnost na određeni obrazovni profil regiona. Vodeće institucije razvijaju veštine i kreativni potencijal regiona, koriste i ažuriraju istraživačku infrastrukturu i pomeraju granice regionalne nauke i tehnologije. Zato su one nezaobilazni partneri u odabiru ograničenog skupa izazova i privrednih polja gde ulaganje može unaprediti profil čitavog regiona u okviru globalnog lanca vrednosti. Da bi RIS3 proces bio pametan, procena vodećih regionalnih institucija samog regiona mora dopunjavati preduzetničko otkrivanje regionalnih inovativnih oblasti.

2. Usmeravajuća pitanja za samoocenjivanje

2.1 Procena stanja i potencijala PREDUZETNIČKOG SEKTORA

1. Koji su ključni privredni sektori u vašem regionu i u kojim poljima vašeg regiona su prisutne inovativne mreže/klasteri? Kako su se ove snage razvijale tokom proteklih 10 do 15 godina?
2. Koja su vodeća preduzeća (tj. velike multinacionalne kompanije i/ili skriveni šampioni i/ili ključni preduzetnički inovatori) smeštena u vašem regionu? Da li pripadaju ključnim privrednim sektorima ili drugim sektorima? Kako biste opisali njihovo strukturno učešće u planiranju regionalnog razvoja / razvoju politike inovativnosti?
3. Koliko su konkurentni vaši ključni regionalni privredni sektori u poređenju sa evropskim ili međunarodnim konkurentima? Koje su njihove konkurentne prednosti i kako su se one razvijale u proteklih 10 do 15 godina?
4. Uzimajući u obzir veštine, stručnost i znanje: navedite tri oblasti/izazova u kojima je vaš region ostvario izvrsne rezultate/ ima potencijal da na mapi zauzme poziciju stručnog mesta priznatog na svetskom nivou?
5. Koje tehnologije, proizvode i prilike na globalnom tržištu vidite kao vrlo perspektivne za privredu vašeg regiona u narednoj deceniji?
6. Koje pretnje i izazove po ključne privredne sektore vašeg regiona (i regionalne privrede u celini) vidite kao moguće u sledećoj deceniji?

7. Koliko je vaša regionalna privreda zastupljena na međunarodnom tržištu (tj. koliko su ključni sektori orijentisani prema izvozu, direktnim stranim investicijama) – koji sektori su najotvoreniji u ovom smislu? Koje su najčešće destinacije vašeg izvoza?
8. Koji ekonomski sektori u vašem regionu se odlikuju intenzivnim ulaganjem u istraživanje i razvoj i snažnim tehnološkim razvojem? Odakle dobijaju novo naučno i tehnološko znanje? Od regionalnih univerziteta ili od međunarodnih partnera iz R&D oblasti?
9. Da li lokalni univerziteti snabdevaju regionalna preduzeća bogatim prilivom diplomiranih studenata – ili regionalni poslodavci za kvalifikovanim osobljem tragaju u inostranstvu?
10. Kako biste ocenili preduzetnički ambijent u vašem regionu? Da li je u vašem regionu lako sprovesti inovativne poslovne ideje? Da li su ljudi (uključujući mlade ljude, diplomirane studente, itd.) željni da započnu sopstveni posao ili se radije zapošljavaju u postojećim preduzećima ili javnom sektoru? Ukoliko je odgovor odričan, koje su glavne prepreke sa kojima se oni suočavaju?
11. Da li prioriteta za regionalno istraživanje i inovativnost, kao i vrsta podrške (subvencije, zajmovi, garancije, vaučeri, poslovne usluge, pristup laboratorijama, kvalifikovan kadar i partneri u saradnji, itd.) koja vam se nudi, zadovoljavaju vaše potrebe? Šta bi bio odgovarajuća inicijativa / uslov da se odlučite na ulaganje (intenzivnije ulaganje) u istraživanje, razvoj i demonstrativne aktivnosti (unutar vaše kompanije ili usluge spoljnih saradnika drugim firmama ili javnim pružaocima R&D usluga)? Koliko je iznos budžeta koji planirate da uložite u zajedničke poduhvate sa univerzitetima i tehnološkim centrima u regionu?

2.2 Procena stanja i potencijala NAUČNOG/OBRAZOVNOG I KREATIVNOG SEKTORA

1. Uzimajući u obzir i akademske i neakademske veštine, stručnost i znanje, navedite tri polja / izazova u kojima je vaš region ostvario izvrsne rezultate/ ima potencijal da na mapi zauzme poziciju stručnog mesta priznatog na svetskom nivou?
2. Šta su specifične snage u oblasti nauke i istraživačke specijalizacije u vašem regionu (tj. u kojim naučnim oblastima su koncentrisana ulaganja u istraživanje i razvoj, R&D kadar, publikacije i prijave za patente)? Molimo, navedite do pet stavki. Kako su se ove snage razvijale u protekloj dekadi?
3. Da li su ove naučne aktivnosti konkurentne na evropskom ili globalnom nivou? Gde se nalaze potencijalni partneri, gde se nalaze glavni konkurenti?
4. Koje nove naučne kompetencije u nastajanju (osim gorepomenutih) se mogu uočiti u vašem regionu? Koja istraživačka pitanja i buduće tehnologije vidite kao najperspektivnije za naučni/ obrazovni i kreativni sektor vašeg regiona u sledećoj dekadi?
5. Koje su vodeće institucije iz naučnog /obrazovnog i kreativnog sektora (tj. univerziteti, organizacije za istraživanje i tehnologiju, centri za inovativnost i dizajn) smeštene u vašem regionu? Kako biste opisali njihovo strukturno učešće u planiranju regionalnog razvoja / razvoju politike inovativnosti? Kako se njihove snage poklapaju sa regionalnom privrednom specijalizacijom i da li su povezane sa industrijskom bazom?
6. Koliko se vaši strateški prioriteti u oblasti istraživanja i razvoja poklapaju sa glavnim prioritetima vašeg regiona? Da li su regionalna ulaganja kako iz javnog tako i iz privatnog sektora takva da dopunjuju vaše sopstvene resurse i privlače zajedničko finansiranje i podelu rizika na nacionalnom nivou (i, ukoliko je primenljivo, na nivou EU) u zajedničkim prioritetnim oblastima za region?

7. Koje su važne istraživačke infrastrukture i žarišta kreativnosti uspostavljena u vašem regionu? Kakav je njihov uticaj na kreiranje pametne specijalizacije za vaš region? Kakve koristi možete imati od infrastruktura / žarišta u drugim obližnjim regionima?
8. Koliko je osnovni potencijal vašeg regiona u oblasti nauke/pameti/kreativnosti/veština u stanju da se združeno bavi velikim društvenim izazovima (zdravlje i starenje, promena klime, urbanizacija, električna energija, socijalno uključivanje, itd)? Kakvu poziciju zauzimaju vodeće regionalne institucije u globalnom lancu znanja i vrednosti (da li su tesno povezane sa institucijama i kompanijama u susednim regionima ili na međunarodnom nivou)?
9. Koliko su u vašem regionu pogodni uslovi za rad za istraživače? Koliki je stepen mobilnosti između javnog i privatnog sektora u vašem regionu (tj. da li diplomirani studenti/ inženjeri/ profesori lako prelaze s jednog univerziteta na drugi, odnosno, iz jedne kompanije u drugu)? Da li univerziteti obučavaju učenike i diplomirane studente da postanu preduzetnici?
10. Da li trenutno akademsko obrazovanje odgovara potrebama regionalne privrede – da li regionalni poslodavci zapošljavaju diplomirane studente ili su oni primorani da zaposlenje traže na drugim mestima?
11. Koliko je stranih istraživačkih radnika, profesora i studenata na privremenom ili stalnom radu u vašem regionu? Koliko je udeo međunarodnog kadra na naučnim/kreativnim pozicijama? Koliki je broj saradnji koje su u vašem regionu uspostavljene sa drugih vodećim međunarodnim institucijama?

2.3 Procena VLADINOG SEKTORA

1. Koji je strateški pristup regionalnom razvoju i politici inovativnosti u vašem regionu (da li već imate dugoročnu viziju, strateške koncepte i prioritete u pisanoj formi...)?
Ukoliko je odgovor potvrđan, koji su glavni ciljevi i prioritete definisani u njima; kako je organizovan ovaj strateški proces (na primer: otvoren i participirajući ili je više vođen od strane eksperata)?
2. Da li raspolazete sistemom evaluacije razvoja vašeg regiona i politike inovativnosti – tj. da li redovno pratite sprovođenje programa i mera regionalnog razvoja i politike inovativnosti; da li sprovedite naknadne evaluacije prošlih aktivnosti te politike u vašem regionu? Da li se rezultati evaluacija sistematski koriste u svrhu podnošenja izveštaja donosiocima odluka? Da li je na snazi određen mehanizam? Ukoliko jeste – koje su glavne lekcije naučene iz toga?
3. Kojim kapacitetima raspolaze vaša regionalna vlada za razvoj strategije i utvrđivanje prioriteta? Da li biste sopstvenim kompetencijama i resursima mogli uspostaviti proces razvoja RIS3 strategije ili biste morali da angažujete eksterne stručnjake?
4. Ko se bavi politikom inovativnosti u vašem regionu (tj. EU, vaša nacionalna vlada, regionalna vlada)? Da li su instrumenti politike inovativnosti u vašem regionu dobro prilagođeni instrumentima na drugim nivoima ili među njima uočavate jaz i/ili oblasti preklapanja? Da li podrška inovativnosti u vašem regionu podrazumeva samo mere izgradnje kapaciteta za inovativnost ili takođe omogućava pojavu potražnje za inovacijama?
5. Pored inovacija pokrenutih naukom ili tehnologijom, koje druge vidove inovacija / ekonomskog preobražaja podržava vaš region?
6. Da li vaš region ima autonomiju u planiranju i utvrđivanju budžeta za programe i mere politike inovativnosti?
Ukoliko je odgovor da – koliko su stabilni i predvidivi javni fondovi za sprovođenje mera politike inovativnosti u vašem regionu?

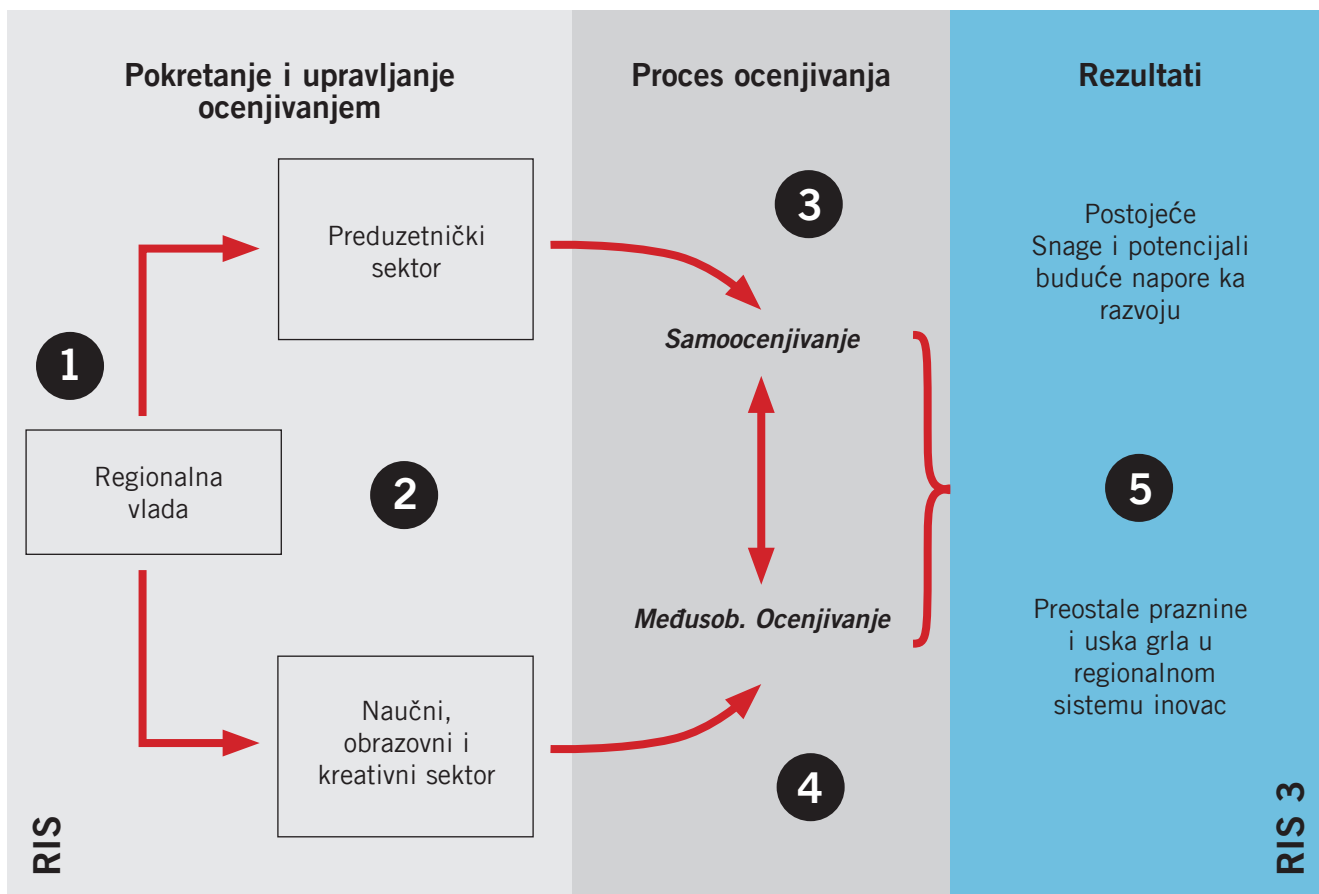
7. Koliki je budžet dodeljen istraživačkim i inovativnim prioritetima u narednom planskom periodu i koji će plan za zajedničko finansiranje / podelu rizika biti na snazi na regionalnom nivou? Koje je odeljenje (odeljenja) odgovorno za sprovođenje politike inovativnosti i utvrđivanje budžeta?
8. Da li je vaš region deo (većeg) funkcionalnog regiona? Ukoliko je odgovor potvrđan – da li imate utvrđene mehanizme i procese koordinacije sa susednim regionima?
9. Da li koncept politike inovativnosti u vašem regionu obuhvata jasan odraz / predlog o tome kako generisati sinergije između različitih evropskih, nacionalnih ili regionalnih izvora finansiranja, naročito između ERDF i Sedmog okvirnog programa za istraživanje i tehnološki razvoj, ali i sa drugim ključnim programima kao što su ESF, EAFRD i Programom za konkurentnost i inovativnost i njihovim naslednicima?
10. Kakva je strateška veza sa relevantnim evropskim prioritetima u polju istraživanja i inovativnosti (na primer: ESFRI, preuzimanje Ključnih grana tehnologije koje otvaraju nove mogućnosti, Digitalna agenda, pomoć u rešavanju socijalnih izazova, itd.)? Da li vaša strategija uzima u obzir / traži saradnju sa drugim regionima / državama kao i njihove sisteme podrške inovativnosti i istraživačke pogone? U kojoj meri podrška koju vaš region daje inovativnosti (na primer: vaučeri) može biti upotrebljena izvan vaše teritorije i izvan javnih pružaoca podrške RTDI?

2.4 Procena domišljatosti regionalne inovacione i razvojne politike

1. Koliko je dobra interakcija između naučnog /obrazovnog i kreativnog sektora i regionalne privrede (tj. da li u vašem regionu postoji: saradnja između industrije i nauke, univerzitetski položaj koji se privatno finansira, infrastruktura za zajednička istraživanja, i/ili proaktivan transfer tehnologija, naručeno istraživanje, „living labs“, plan zapošljavanja studenata, demonstracije usluga posredovanja i demonstracije tehnologije, udeo predstavnika regionalnih preduzeća u upravnim odborima univerziteta)? Koji su sektori najaktivniji u ovom pogledu i u čemu se ogleda vaš potencijal za napredak?
2. Kakva je interakcija između vladinog sektora, naučnog/obrazovnog i kreativnog sektora i privrednog sektora – tj. da li se strateški prioriteti RTDI politike utvrđuju zajednički? Da li postoji zajednički razvoj regionalnih strategija inovativnosti? Da li postoji zajedničko upravljanje regionalnim sistemom inovacija?
3. Da li je vaša postojeća okvirna politika regionalnih inovacija zasnovana na koordinaciji i saradnji između odeljenja, ministarstava, agencija koje se bave relevantnim politikama (naročito između istraživačkih /naučnih politika i politika ekonomskog razvoja, ali isto tako i u pogledu drugih relevantnih politika kao što su na primer: politika obrazovanja, zapošljavanja i ruralnog razvoja)? Da li procenjuje / uzima u obzir postojeći nivo koordinacije između politika u regionu?
4. Koji su glavni izazovi sa kojima će se vaš region suočavati u narednoj deceniji (ekonomski, ekološki, socijalno-demografski, itd.)? Koje su glavne mogućnosti / sektori u nastajanju? Kako regionalni sistem preduzeća i naučni /obrazovni i kreativni sektor mogu biti mobilisani da zajednički odgovore na ove izazove i prilike?
5. Koji su glavni izazovi sa kojima se vaš region suočava u vezi sa performansama RTDI (tj. koja su glavna uska grla za sveukupno bolje performanse inovacija? Kako se mogu prevazići ova uska grla zajedničkim formulisanjem i sprovođenjem RIS3 strategije?

6. Da li snaga i specijalizacija u oblasti nauke, obrazovanja, kreativnosti i veština odgovara vašim regionalnim ekonomskim potrebama? U kojim segmentima se vidi najbolje poklapanje – a gde najveći jaz?
7. Da li se percepcije preduzetničkog sektora inaučnog /obrazovnog i kreativnog sektora, u vezi sa budućim perspektivnim tehnologijama, slažu?
8. Da li se snage i specijalizacije vašeg regiona poklapaju sa, dopunjuju ili se nadovezuju na profile naših susednih ili partnerskih regiona? U kom polju bi pojačana međusektorska saradnja kreirala konkurentne prednosti za još veći region?

3. Aneks 1: Kako pokrenuti samooценjivanje za “Smart specialization”

Pet koraka za pokretanje RIS3 strategije za vaš region:

- Pokrenuti proces samoocenjivanja i pronaći relevantne nosioce interesa u preduzetničkom sektoru i naučnom, obrazovnom i kreativnom sektoru
- Pripremiti se za samoocenjivanje: kontaktirati relevantne nosioce interesa, raspodeliti usmeravajuća pitanja i organizovati preduzimanjefophodnih koraka i prekretnica
- Izvršiti ocenu svakog sektora od strane nosioca interesa koji potiču upravo iz tih sektora
- Izvršiti ocenu svakog sektora međusobnim eksternim ocenjivanjem (tj. nosioci interesa iz preduzetničkog sektora ocenjuju naučni i vladin sektor i obrnuto)
- Pripremiti prvu SWOT analizu kao početnu tačku za RIS3 proces. Koristiti identifikovane snage, slabosti, mogućnosti i pretnje za razvoj zajedničke vizije

4. Aneks 2: Rečnik pojmova

Konkuretna prednost	Prednost koju jedna kompanija ima u odnosu na svoju konkurenciju, a koja joj omogućava da generiše veću prodaju ili maržu i/ili da zadrži više potrošača u odnosu na svoju konkurenciju. Postoji mnogo tipova konkuretnih prednosti, uključujući troškovnu strukturu kompanije, asortiman proizvoda, distributivnu mrežu i korisničku podršku.
COSME	Program za konkurentnost kompanija i MSP 2014-2020
EAFRD	Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
ERDF	Evropski fond za regionalni razvoj
ESF	Evropski socijalni fond
ESFRI	Evropski strateški forum za istraživačku infrastrukturu
Skriveni šampioni	Male ali vrlo uspješne kompanije sakrivene iza zavese neupadljivosti, nevidljivosti a ponekad i tajnosti
Horizon 2020	Okvirni program Evropske Unije za istraživanje i inovacije
Vodeće institucije	Univerziteti, organizacije za istraživanje i tehnologiju, centri za inovaciju i dizajn koji oblikuju regionalnu bazu znanja i veština koja omogućava oslobađanje inovativnog i kreativnog kapaciteta regiona.

Vodeće kompanije	Regionalna kompanija koja se odlikuje ili svojom veličinom, koja je daleko iznad regionalnog proseka i koja uspešno posluje na međunarodnom tržištu, ili visokim uticajem na inovativni (kreativni) potencijal regiona.
R&D	Istraživanje i razvoj
RTDI	Istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije
SWOT	Metoda strateškog planiranja koja se koristi za evaluaciju projekata na bazi snaga i slabosti preduzeća i eksternih mogućnosti i pretnji.
Model inovacija u obliku trostrukog heliksa	Akadska zajednica, vlada i industrija čine tri heliksa uključena u model inovacija u obliku trostrukog heliksa. U ovom smislu, akademska zajednica predstavljaju obrazovne institucije višeg nivoa (više škole i fakulteti). Ipak, obrazovne institucije drugih nivoa nisu isključene iz doprinosa i učešća u inovativnom procesu predstavljenog u vidu trostrukog heliksa. Vladu mogu predstavljati bilo koja tri nivoa vlasti i korporacije u njihovom vlasništvu: nacionalna (savezna), regionalna (republička) i lokalna (opštinska) vlast. U pogledu tipa industrije (kompanija) koje mogu učestvovati u inovativnom procesu u obliku trostrukog heliksa ne postoje nikakva ograničenja: tj. privatne korporacije, partnerstva i preduzetnici takođe mogu biti predstavnici industrijskog sektora.

from people industry business self-assess
global value chains lead institutions char
technology pipelines of talent hidden cha
creativity regional planning unique sellin
sition spin-offs growth co-operation profi
er education lead companies locations po
ning excellence cohesion policy design c
dialogue RIS3 entrepreneurial discovery
regional planning potential priority-settin
research and innovation strategies for sm
cialisation people industry business self-
ment global value chains lead institution
nology pipelines of talent hidden champi
ativity regional planning unique selling p
tion spin-offs growth co-operation profile
lead companies positioning excellence co
policy design centres knowledge dialogue
entrepreneurial discovery science regiona
ning potential priority-setting skills resea
innovation strategies for smart specialisa
people industry business self-assessment
value chains lead institutions changes te
logy pipelines of talent hidden champion
ativity regional planning unique selling p